

Suomi on selkokielen käytön edelläkävijöitä. Selkokielen tutkimusperustainen kehittäminen on kuitenkin Euroopan laajuudestakin tuore ilmiö, ja myös Suomessa selkokieltä on tutkittu lähinnä opinnäytteissä. Käsillä oleva lehti on ensimmäinen *Virittäjän* teemanumero selkokielestä. Uusin, Leealaura Leskelän selkokielen väitöskirja julkaistiin vuonna 2022, ja ainut edellinen kielitieteellinen väitöstutkimus (Kulkki-Nieminen) on vuodelta 2010. Selkokieli on lyönyt itsensä hyvin läpi, mutta se ei ole valmis tuote, jonka saa apteekin hyllyltä. Se on ennen kaikkea kykyä mukauttaa kielellistä toimintaa vastaanottajan tarpeisiin.

Selkokieli on osa saavutettavuutta ja jatkumolla suhteessa selkeään kieleen. Kotus, Selkokeskus ja monet selkotoimijat ovat aloittaneet yhteistyön, jonka jatkuvuus vaatii resursseja. Kansalliskielistrategiassa (2021) ja Avoimen hallinnon strategiassa 2030 edellytetään, että hallinnossa käytetään tarvittaessa selkokieltä. Selkokielen ja selkeän kielen työnjaon kehittäminen lisää kielitietoisuutta ja parantaa käytettävän kielen laatua.

Selkokielen laaja kysyntä edellyttää korkeatasoista koulutusta. Tutkijoiden on oltava hereillä, jotta selkokielen koulutus saadaan tutkimukseen perustuvaksi.

Tämän numeron kirjoitukset valaisevat selkokielen tutkimusta eri näkökulmista. Idastiina Valtasalmi korostaa, että selkokielen ohjeistuksessa pitäisi kiinnittää huomiota rakenteiden funktioihin pelkkien muotojen sijaan. Ritva Pallaskallion tutkimus tuo esiin kaunokirjallisuuden tyylin ja ilmaisukeinojen siirtymisen selkomukauttamisessa. Nuorten huomioiminen lukijoina on ajankohtaista, kun Kulttuurirahasto on käynnistämässä kouluihin suunnatun selkokirjakampanjan.

Mitä on selkovisuaalisuus? Miten tekstin ja kuvan saa yhdessä palvelemaan selkoistusta? Näitä kysymyksiä käsittelee Auli Kulkki-Niemisen artikkeli, jossa hän analysoi journalistisia valokuvia osana selkouutisia.

Muulla Euroopassa selkoistamista kohdellaan usein kielensisäisenä kääntämisenä. Selkoistaminen sopii myös osaksi kääntäjien koulutusta, kuten käy ilmi Päivi Kuusen ja kumppaneiden artikkelista. Johanna Komppa ja Kaarina Pitkänen-Heikkilä jatkavat havaintokirjoituksessaan kääntäjäopiskelijoiden tuottaman aineiston parissa ja nostavat esiin sen, että selkoistamisen keskeiset kysymykset liittyvät tekstin ja informaation rakenteisiin.

Anneli Hanhisalo ja Jenni Stolt korostavat, miten eri kohderyhmissä selkoistamisen tarve voi osua erilaisiin seikkoihin. Tarvitaan ymmärrettävyyden tutkimusta, jota tehdään yhdessä käyttäjien kanssa. Arto Mustajoki puolestaan kuvaa havaintokirjoituksessaan selkokieltä Venäjällä. Kansainväliseen vertailuun antaa eväitä myös käsikirja Euroopan selkokielistä (Lindholm & Vanhatalo 2021).

Selkokieli on tieteidenvälinen tutkimuskohde, joka kutsuu kielentutkijoita vaikuttamaan kieliympäristön kehittämiseen.

MINNA JAAKOLA, TIINA ONIKKI-RANTAJÄÄSKÖ JA ULLA VANHATALO
TEEMANUMERON TOIMITTAJAT